

ОКРЕПЉЕЊЕ СИРОМАШНОГ РАСИПНИКА

У блиској перспективи професионализам је објективно најјефтинији. Финансирање војске у тој варијанти биће однос релативно стабилне државе према једној професији, која се у вредносном смислу неће темељити само на "части, достојанству и поносу", већ пре свега на добро плаћеном занату, који неће имати монопол на идеолошку патетику.

Искрено се надам да ми поштовани читалац неће замерити што пишем у првом лицу. То иначе нерадо чиним, независно од ауторских трендова у модерном новинарству. Али, ипак...

Средином '92. године прошлога века, моја плата је била застрашујуће велика. Неколико стотина милијарди ондашњих динара, у стагфлацији која замало није постала шампион свих времена, сам врх историје штампања безвредног новца. За те паре, око десет сати пре подне могло је да се купи пет ондашњих ДМ. Али, само који сат касније, месечна зарада једног пуковника није могла да се трампи на улици ни за 50 пфенига.

Па, од чега смо онда живели? Не могу да се сетим, заиста. Ипак нисмо били гладни. Писали смо чекове, који никада нису ни књижени. На њима је било место за бесконачно много нула, које и са деветком на челу нису значиле ништа.

Те давне '92. ЈНА се смањила на Војску Југославије. Другови официри и подофицири који нису могли да саберу паре да плате туршију, гаће и кирију – постали су господа. Све је пропало уз много романтичарског очаја. Тадашња цивилна власт тражила је од војске да обећа непобедивост, и то без пара.

Само две године касније, код Ченте је одржана вежба РВ и ПВО, коју су посматрали колективна Врховна команда, Генералштаб и новинари. Један члан ВСО уверљиво је објаснио јавности да нама санкције не могу ништа. Што они више притежу – ми смо све бољи. Што мање новца, то већа борбена готовост. Кад не буде ничега, бићемо нерањиви.

То је, наравно, била стратегија пропадања, једна идеолошка подвала сопственој војсци. Да се кроз најгора времена прође само рањеним срцем, и да војска на својим плећима изнесе све махните опите, па шта од ње остане.

Ништа није теже него данас направити билансе шта је остало. Више хиљада бескућника. Авиони који од Ченте наовамо лете све ређе. Недостатак добрих идеја шта коначно учинити од српско-црногорске оружане силе. Нејасна дефиниција "титулара": дакле, чија је имовина коју користи Војска. И чији све фондови за реформе могу да је распродају. Сиромаштво које се одавно више не може сакрити.

За мој матични лист "Политику" разговарао сам недавно са министром одбране Зораном Станковићем и начелником Генералштаба генералом Љубишом Јокићем. Мој јавни однос према војнополитичкој елити у принципу носи негативан предзнак, али њих двоји-

ца су сасвим добра и складна комбинација. Станковић је одлучан да рашчисти афере и врати углед који је протеклих година изгубљен. И генерал Јокић се слаже с тим, уз тачно запажање да углед у јавности никада није губила војска као институција, него људи који су свим силама желели да се поистовете с њом. Дакле, исти они који су изгубили свој и туђи углед, а онда и положаје.

Сада, коначно, у руковођењу Војском превладавају разум и сталожност. Прошло је време пластичних хероја и победника над сопственим јединицама. На челним местима су људи којима је добро познато да мале земље и њихове војске могу да побеђују само ако не ратују. То је ново, разумно родољубље, које се мора ослањати на сигурне симболе стабилне државе и мудру политику. До симбиозе рационалне снаге и мудре политике морамо још да чекамо. Али, мора се почети одмах.

На почетку овог текста беше речи о инфлацији која јури најљубим коњским галопом. Данас нам то време изгледа као далеки кошмар, из кога смо изашли траумирани, рањени и оштећени, али спремни на опоравак. Скоро да смо сигурни како је најгори део српске војничке историје за нама. Али ипак смо веома сиромашна држава. Одакле онда намакнути објективно велике новце за државну силу, која ће бити дугорочни симбол стабилности?

Класично буџетско финансирање можда припада прошлости. У њему се армија појављује као паразит који стално ишчекује ребалансе, а стално слуша депресивне вести о јакој промаји из државне касе. Ни најбогатије земље (Немачка, на пример) не добијају лавовска средства из буџета, него из бесконачног тока креативног финансирања, то јест продуктивних улагања. То је решење које је резултат стратегијског државног захвата. Процес који је за многе мозгове у нас, оптерећене вечно регрутском идеологијом, права јерес: то је јасна идеја о професионалној војсци.

Ја сам да тврдим да за такав пројект има пара. Има пара и за социјални програм за оне делове војске који би морали да направе професионалне заокрете. И за оне ветеране који би отишли у нешто ранију пензију. Ово што сада имамо јесте најскупле, а пружа најмање.

У блиској перспективи професионализам је објективно најјефтинији. Финансирање војске у тој варијанти биће однос релативно стабилне државе према једној професији, која се у вредносном смислу неће темељити само на "части, достојанству и поносу", већ пре свега на добро плаћеном занату, који неће имати монопол на идеолошку патетику.

Државна заједница и државе чланице мораће коначно да одлуче: желе ли војску у облику тромог и руинираног цина, који ће вапити за финансирањем сопственог распадања. Или концепцијски сажету, професионалну силу, модерно и динамично креирану и исто тако финансирану. Наоружану лаким системима, спремну за оно што нас може снаћи: побуну на југу Србије, јаке терористичке или мафијашке ударе.

Држава би можда и започела нешто ново, али наводно је каса прзна. И тако се вртимо у затвореном кругу: пара нема, и то што их нема подразумева све веће расипништво. Паре су ипак ту, како рече оној скржави Пироћанац сину, вичитом студенту. Паре су ту, но залудни син, од силних обавеза, није стигао ни да отвори књигу. ■

Аутор је коментатор листа "Политика"